

УРОК № 25-26

Тема уроку: Японія

Мета: ознайомити з особливостями сучасного постіндустріального розвитку країни, виробництвами, що визначають міжнародну спеціалізацію країни, міжнародними зв'язками України та Японії; розвивати уміння порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; виховувати почуття патріотизму, прилучати учнів до дослідницької роботи, формувати культуру спілкування.

Хід уроку

Офіційна назва – Японія

Склад території – 47 префектур

Столиця - Токіо

Член міжнародних організацій – ООН, АТЕС та ін.

Офіційна мова – японська

Релігії – буддизм, синтоїзм

Площа країни - 378 тис. км²

Населення - 126 млн. осіб (2017)

Загальний ВВП (за даними МВФ, 2017) - 4514 млрд. \$

ВВП на 1 особу - 35794 \$

ІЛР (місце у світі, 2016) - 17

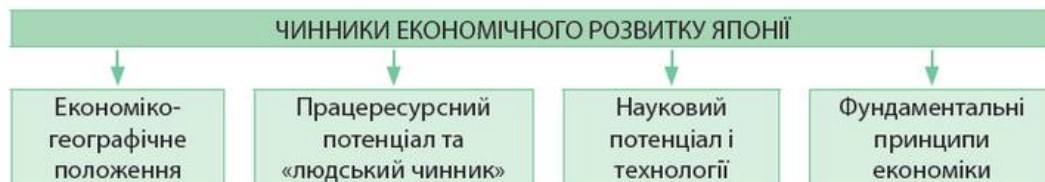
Форма правління - конституційна монархія

Територіальний устрій - унітарна держава

Місце країни за типізацією ООН - високорозвинута країна "Великої сімки (G-7)"

1. Місце країни у світі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні

Японія – *третья у світі та друга в Азії (після Китаю) країна за ВВП*, країна, яка набула статусу *наддержави з потужною наукомісткою промисловістю та високоінтенсивним аграрним сектором, і є однією з найбільших експортерів та імпортерів капіталу*. Японія відіграє визначальну роль в економічному розвитку *Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР)*, у межах якого взаємодіють понад 30 країн із різними економічними, політичними та соціокультурними параметрами. У списку торговельних партнерів Японії головне значення мають країни АТР: зокрема, Китай, Республіка Корея та країни АСЕАН. Сучасні успіхи японської економіки забезпечено дією низки чинників, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці.

2. Економіко-географічне положення

Японія – це *країна-архіпелаг у Східній Азії*, що простягнулася вигнутою смугою з півночі на південь майже на 3,5 тис. км. До її складу входять чотири великі острови, що їх японці називають «*основною землею*»: *Хоккайдо, Хонсю, Сікоку та Кюсю*. Острівне положення далеко на сході призводило до тривалої ізоляції країни від зовнішнього світу. Тепер море з'єднує країну, вкрай бідну на природні ресурси, з торговельними партнерами.

Японія розміщена в центрі АТР. Це дає країні широкі можливості участі в міжнародному поділі праці. Японія користується зручністю свого транспортно-географічного положення.

Японія прагне зберегти дружні відносини з усіма державами й цілеспрямовано здійснює курс на посилення своєї політичної ролі у світі. З Росією ускладнюється політичне співробітництво через територіальні претензії щодо чотирьох південних островів з групи Курильських, що їх японці досі вимагають повернути.

3. Працересурсний потенціал та «людський чинник»

Демографічна ситуація в Японії *суттєво відрізняється від інших азійських країн*. Держава вже давно *перейшла від II до I типу відтворення населення*. За останні півстоліття *рівень народжуваності знизився у 3,5 раза!* Нині її показник найнижчий серед країн Азії та один з найнижчих у світі – *7,8 осіб/тис.* Одночасно в 2,5 раза зменшився й рівень смертності. *Скорочення дитячої смертності навіть назвали «японським дивом»: вона зменшилася у 15 разів!* Природний приріст у країні *від'ємний: –1,8 особи/тис.* Такі стрімкі зміни у відтворенні населення Японії одержали назву *«демографічної революції»*. Основною їх причиною є активна демографічна політика.

Відбувається *процес «старіння нації»*. Якщо у 50-х рр. ХХ ст. частка літніх людей становила 5 %, то нині – понад 27 %. За *середньою тривалістю життя (84,74 року) Японія поступається лише Монако*. Середній вік населення – 46,9 року. Темпи японського «старіння нації» є найвищими на планеті. Очікується, що за нинішніх темпів депопуляції кількість японців до 2050 р. зменшиться до 100 млн осіб, а до 2100 р. – до 64 млн. Це є загрозою для японської економіки.

Японія – *однаціональна держава*. 99,7 % становлять японці, мова яких настільки специфічна, що не належить до жодної з мовних сімей.

Трудові ресурси країни *відрізняються дуже високим рівнем кваліфікованості*. Широко застосовується як чоловіча, так і жіноча праця. Рівень безробіття низький – близько 3,3 %. Переважна частка економічно активного населення *зайнята у третинному секторі господарства*.

Однією з *причин японського «економічного дива» є «людський чинник» як специфічна особливість японця-працівника: традиційний спосіб мислення й поведінки, культурно-духовна орієнтація, колективістська ментальність (відданість родині, фірмі тощо), виховання у молоді працелюбності та трудової дисципліни, неформальна японська «система довічного найму»*. Все це разом із працею правлячих кіл сприяло позитивному результату в економічному розвитку Японії.

Високий матеріальний рівень життя людей стимулював постійне розширення внутрішнього споживчого ринку, а отже, потужне виробництво товарів, послуг і необхідних благ для великої кількості споживачів. 80 – 83 % всіх вироблених в Японії товарів і послуг споживаються на внутрішньому ринку.

У бідній на природні ресурси країні традиційно культивується *принцип: «Наше багатство – людські ресурси»*. Для Японії характерним є сприйняття *підприємства як «виробничої родини»*. До найпоширеніших напрямів корпоративної соціальної відповідальності працівників належать такі: *система довічного найму на роботу на великих підприємствах, допомога в придбанні житла, стимулювання родинних династій, навчання спеціалістів, фінансова*

допомога в разі народження дітей, а потім в їхньому навчанні, щедри вихідні допомоги, корпоративні пенсії.

3. Природно-ресурсний потенціал

Японія – країна-архіпелаг, тому море в її житті відіграє особливу роль. Воно з'єднує острови між собою та державу з материком. Але водночас це й страшенні цунамі, й потужні урагани, що приносять немало лиха.

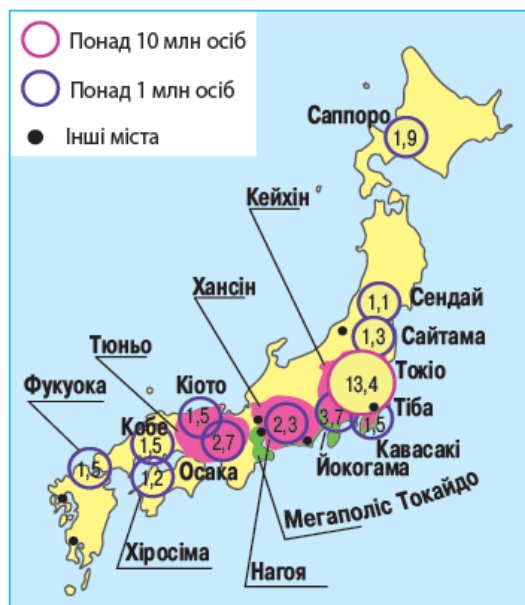
Японія – країна гір. Близько 80 % території займають молоді середньовисотні сейсмічно активні гори – Японські Альпи, найвищою точкою яких є вулкан Фудзіяма (3 777 м). Щорічно реєструється до 1000 підземних поштовхів різної сили. У країні є 150 вулканів, 15 з яких діючі. На рівнини припадає лише 20 % території, проте на них живе 80 % населення країни. Найбільшою є рівнина Канто, що простяглася вздовж Токійської затоки.

Клімат Японії мусонний. Він втричі вологіший та значно тепліший, ніж на материку. Зима в країні посушлива, літо вологе. У липні – серпні над островами проходять тайфуни, приносячи тривалі зливи та ураганні вітри. Температурні контрасти різних частин країни уможливають вирощування різноманітних сільськогосподарських рослин: на півночі – швидкостиглі зернові культури, у центрі – збирати 3 врожаї за 2 роки теплолюбних культур помірного поясу, на півдні – одержувати 2–3 врожаї на рік рису, чаю та цитрусових, а у найтепліших районах культивувати навіть банани та цукрову тростину.

Японія бідна майже на всі види природних ресурсів, мало забезпечена мінеральними ресурсами. Японська промисловість працює майже повністю на імпортній сировині. Завдяки новітнім технологіям рентабельним стає використання мінеральних ресурсів Океану.

Країна недостатньо забезпечена водними ресурсами. Річки порожисті, бурхливі, не придатні для судноплавства, але мають великий гідроенергопотенціал, використовуються для лісосплаву та на півдні в сухий сезон для зрошення. Озера невеликі, але мальовничі, тому є містами відпочинку та туризму. Для водопостачання міст часто застосовують підземні води.

Вкрай обмеженими є й земельні ресурси. Понад третину території зайнято малородючими підзолистими ґрунтами, решта – бурі лісові ґрунти, червоно- й жовтоземи. Показник ріллі на душу населення в Японії є одним з найнижчих у світі – 0,04 га/особу.

Особливу цінність мають ліси, що вкривають майже 2/3 площі. Але більшість з них у горах мають ґрунто- та водозахисне значення і тільки менш ніж третина лісових масивів дає промислову деревину.

4. Система розселення

Японія – одна з найбільш густозаселених країн у світі. Середня густина населення становить 338,5 осіб/км². На рівнині Канто вона зростає до 2,5 тис. осіб/км², а у містах – до 10 тис. осіб/км²; у горах знижується до 40 осіб/км².

Рівень урбанізації дуже високий (91,3 %) й продовжує зростати. В країні існує

близько 650 міст, серед яких міст-мільйонерів 12. Найбільшими серед них є *Токіо* (13,4 млн осіб), *Йокогама* (3,7 млн осіб), *Осака* (2,7 млн осіб), *Нагоя* (2,3 млн осіб). До світових міст належать *Токіо* та *Осака*. Міста оточили «супутники», утворивши разом великі міські агломерації: столичну *Кейхін* (у складі Токіо, Йокогами, Кавасакі, Тіби та десятка інших населених пунктів), *Хансін* (Осака, Кобе, Кіото та понад 100 інших міст) і *Тюньо* (Нагоя та 80 населених пунктів). Збільшуючись, вони утворили мегаполіс *Токайдо*, в якому живе понад 70 млн осіб – понад половину населення країни.

В японській промисловості непинно збільшується частка новітніх наукомістких виробництв, особливо електроніки, програмового забезпечення, інформатики, фармацевтики, біотехнології, промислових роботів, інформаційних систем.

4. Транспортна система країни

В Японії добре розвинуто всі види транспорту, за винятком внутрішнього водного та трубопровідного.

Швидкісні залізничні магістралі, що проходять уздовж східного та західного узбереж острова Хонсю, формують лінійну основу транспортної мережі країни. Коротші поперечні дороги пов'язують між собою східний та західний береги. Між собою усі великі острови з'єднано багатокілометровими мостами або підводними тунелями. Нині в країні працюють 6 основних швидкісних ліній, що їх об'єднано в єдину мережу «Сінкансен» (з японської – «нова магістраль»). Власником цих доріг є компанія *Japan Railways*. В Японії існують монорейкові дороги, на яких працюють швидкісні потяги на магнітному підвісі, що досягли світового рекорду швидкості руху – 581 км/год. Густота залізниць в країні є однією з найбільших у світі (75 км/тис. км²).

Молодший для країни автомобільний транспорт успішно конкурує із залізничним. За пасажирообігом він уже вдвічі випередив залізницю. У вантажообігу значна роль належить великим вантажним автомобілям. За протяжністю автошляхів Японія посідає 6-те місце в світі. Водночас за густотою автодорожньої мережі (3130 км/тис. км²) вона поступається лише Бельгії та Сінгапуру. Автомобільні траси зазвичай проходять паралельно залізницям, утворюючи т. зв. полімагістралі.

Морський транспорт виконує каботажні та майже всі зовнішньоторговельні перевезення. Японські фірми або безпосередньо володіють, або контролюють приблизно 1/10 світового тоннажу морського флоту, 2/5 цього тоннажу припадає на танкери. В країні існує понад тисячу морських портів, 19 з них мають міжнародне значення, в т. ч. 7 належать до категорії світових універсальних портів-велетнів: *Нагоя*, *Тіба*, *Йокогама*, *Кітакюсю*, *Кобе*, *Осака*, *Токіо*.

Авіаційний транспорт Японії відіграє важливу роль у міжнародних та внутрішніх перевезеннях пасажирів. До найбільших аеропортів-хабів світу належить *Міжнародний аеропорт Токіо*, що обслуговує 80 млн пасажирів на рік. Основні міжнародні лінії йдуть із Японії до Південно-Східної Азії, Австралії, Європи, на Близький Схід.

5. Вторинний та первинний сектори економіки

Японія виробляє значну частку промислової продукції світу. В її структурі переважають новітні виробництва, які ґрунтуються на передових

технологіях. Промислові виробництва, що визначають спеціалізацію країни, – це насамперед *багатопрофільне машинобудування, хімічні та металургійні виробництва, електроенергетика.*

Машинобудування

Країна дає *15 % світового виробництва машин кількох тисяч найменувань.* Експорт машин у 9 разів перевищує їх імпорт. Широко застосовується *роботизація підприємств.* Нині японське машинобудування являє собою поєднання старих, нових і новітніх виробництв, серед яких найбільше значення мають *автомобілебудування, електроніка, верстатобудування, робототехніка та суднобудування.*

Японія є одним зі світових лідерів з виробництва автомобілів. Країна випускає близько *10 % автомобілів світу, поступаючись лише Китаю.* $\frac{3}{4}$ з усіх складених автомобілів легкові, решта – вантажні. Крім того, виробляються мотоцикли, скутери, велосипеди. В Японії автомобільний сегмент ринку поділений між 11 компаніями. Найвідоміші серед них *Toyota, Mitsubishi, Nissan, Honda, Mazda та Suzuki.* Робота цих компаній – це чітко налагоджений механізм взаємодії між базовими підприємствами та субпідрядниками. Японія випускає *найбільш екологічно чисті автомобілі.* Проте країні важко конкурувати в галузі автомобілебудування з новими індустріальними країнами та навіть США, в яких зарплата робітників є значно нижчою. Окрім того, висока вартість землі, на якій працюють заводи, ще більше підвищує собівартість продукції. Через те виникла тенденція завозити в Японію японські автомобілі, що їх зібрано за кордоном на дочірніх підприємствах.

До числа новітніх, найбільш наукомістких японських виробництв належать *електронна промисловість.* За її масштабами Японія поступається лише США, а за обсягом експорту посідає *1-ше місце в світі.* Електроніка в країні вирізняється високим ступенем монополізації: в ній діють такі великі компанії, як *«Мацусіта», «Хітачі», «Тошиба», «Соні»* та ін. Раніше країна була відома на світовому ринку переважно побутовою електронікою, особливо аудіо- та відеоапаратурою. Згодом перейшла на випуск складнішої продукції, зокрема персональних комп'ютерів. Країна також випускає обладнання для обслуговування торговельних закладів і готелів; контрольну апаратуру для залізниць, автотранспорту та метрополітену; машини для моніторингу стану навколишнього середовища; медичну апаратуру; електронні навчальні системи.

Щодо японського верстатобудування та робототехніки, то міжнародною спеціалізацією країни у цій сфері є верстати з числовим програмовим управлінням, а рівних країні у складанні промислових роботів немає у світі. Машинобудівні корпорації складають людиноподібних роботів. Відомий робот Вакамару виробництва компанії Mitsubishi. Корпорацією Honda був складений робот-андроїд Асімо, який може розрізняти людей за спеціальними картками, ходити зі швидкістю руху людини по східцях, бігати, тиснути руку, вітатися з людиною, відгукуватися на своє ім'я, обертатися на тривожні звуки тощо. Спільними зусиллями кількох установ був створений робот-астронавт Кіробо, який був виведений на орбіту й виконував роль компаньйона японського астронавта та підтримував зв'язок із Землею. Компанією Sony був створений робот, який імітує щеня Аїбо. Він може бачити предмети, розпізнавати команди та обличчя,

проявляти емоції. *Робот Міїм* має реалістичні риси обличчя й тіла людини, може співати, танцювати, розпізнавати слова, має міміку.

Робот Асімо

Робот-собака Аїбо

Робот Вакамару

Робот Міїм

Серед традиційних виробництв японського машинобудування відоме в світі *суднобудування*. Із середини ХХ ст. Японія утримувала в ньому світову першість. У країні складають кожне четверте морське судно в світі. Підприємства машинобудування розміщені у багатьох містах. Кожне з них є багатопрофільним. У суднобудуванні виділяються *Йокогама, Кобе, Куре та Нагасакі*. В автомобілебудуванні лідирує район *Нагоя* (компанія «Тойота»). Електронна промисловість розвивається у великих містах мегалополіса *Токайдо* та на острові *Кюсю*.

Хімічне виробництво

Японія входить до *трійки світових лідерів разом з Китаєм та США за обсягом продукції хімічних виробництв*. Приділяється увага розробці *екологічно чистих, енерго- і ресурсозберезувальних технологій*. Три чверті виготовленої хімічної продукція експортують до інших країн Азії, по 10 % – до країн Європи та Північної Америки. Основу експорту становлять *синтетичний каучук, хімічні волокна, пластмаси, фармацевтика, ароматичні вуглеводні, органічні та неорганічні сполуки*. У сучасних умовах багато уваги приділяється розвитку виробництва *вуглецевих волокон і композитних матеріалів для атомної та авіаційної промисловості*. *Найбільшими центрами хімічної промисловості є морські порти Кавасакі, Йокогама, Токіо, Нагоя*.

Металургійні виробництва

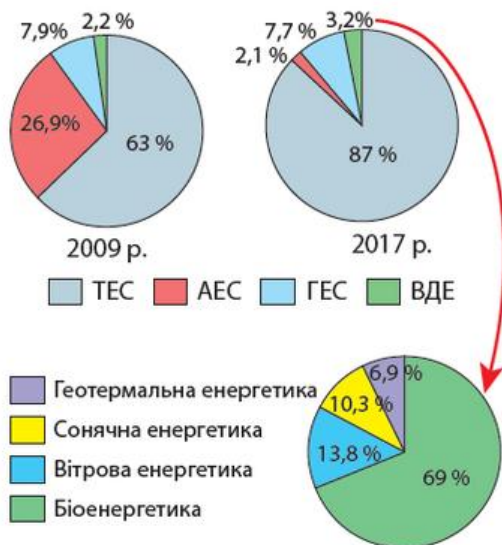
Металургійні виробництва Японії *належать до найпотужніших у світі*, хоча працюють *цілком на імпортній сировині*. Сама Японія є *одним з найбільш потужних споживачів чорних та кольорових металів у світі*. Країна частково споживає метали власного виробництва, а частково імпортує.

Чорна металургія хоча й є *одним із давніх промислових виробництв країни*, вирізняється високим рівнем використання *новітніх технологій та екологічності: 70 % виробництва сталі припадає на кисневі конвертори, а решта 30 % – на електродугові печі*. Комбінати оснащені *найновітнішим обладнанням, значно кращим, ніж у США та країнах Європи*. На них *найвищий рівень*

автоматизації. На початку 90-х рр. ХХ ст. Японія стала світовим лідером за виправкою сталі та її великим експортером. Але з 1996 р. вона міцно утримує 2-ге місце, поступившись першістю Китаю. Основними напрямками експорту японського металу є США, країни Південно-Східної Азії та Китай. Експерти визнали Японію головним постачальником на світовий ринок металопрокату для потреб суднобудування. Для японської чорної металургії характерний дуже високий рівень її територіальної концентрації. Майже всі провідні центри зосереджено на східному березі острова Хонсю. Розміщення комбінатів поблизу або безпосередньо у великих містах зумовлене споживчим чинником: підприємствами машинобудування – значними споживачами сталі.

Значно реорганізовано японську кольорову металургію, що стрімко розвивається у зв'язку зі зростанням попиту на її продукцію в літако- та ракетобудуванні, електроніці. Розвиваються виробництва міді, свинцю, цинку, алюмінію, нікелю, титану. Переробні підприємства розміщуються практично в усіх провідних центрах Тихоокеанського промислового поясу. Багато старих заводів кольорової металургії взагалі припинили своє існування. Найбрудніші виробництва з первинної плавки металів було розміщено в країнах, що розвиваються.

Японія – великий переробник руд рідкісних металів (кадмію, селену, телуру, індію, германію, талію, ренію). Їх добувають під час утилізації промислових відходів.

Електроенергетика

За загальним виробництвом електроенергії Японії посідає 5-те місце у світі, а в Азії поступається лише Китаю та Індії. Основу електроенергетики становлять теплові електростанції (ТЕС), що виробляють 87 % електроенергії. На 90 % Японія залежить від імпортованих енергоносіїв. Більш ніж по 40 % енергобалансу ТЕС припадає на імпортовані газ та вугілля, близько 14 % – на привізну нафту.

Оскільки країна значною мірою залежить від імпортованого палива, з 70-х рр. ХХ ст. атомна енергетика була національним стратегічним пріоритетом. До катастрофи на АЕС «Фукусіма», що сталася внаслідок землетрусу в 2011 р., Японія мала 17 АЕС, на яких діяли 54 атомних реактори й виробляли 26,9 % електроенергії. Після аварії в Японії посилювався антиядерний рух. Під його тиском за три наступні роки роботу усіх АЕС було призупинено. Гідроенергопотенціал японських річок уже використаний на 84 %. Незважаючи на це, частка гідроенергетики в енергобалансі країни становить лише 7,7 %. Велика гідроенергетика – традиційне для Японії джерело енергії.

Міні-ГЕС просуваються вглиб країни: від великих річок до малих і струмків. В Японії був запроваджений закон про обов'язкове використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), які нині дають 3,2 % електроенергії.

Біоенергетика є найбільш перспективним з-поміж нових видів енергії в Японії. До 20 % біопалива, що його одержують з відходів цукрової тростини, лісу, будівельного сміття або внаслідок переробки водоростей, використовує японський транспорт, що зменшує викиди вуглекислого газу в атмо сферу. В Японії є технології з виробництва газу метану з органічних відходів і стічних вод. Його застосовують у кухонних плитах та для виробництва електроенергії. Ще одним напрямом японської біоенергетики є спалювання побутового сміття та промислових відходів.

В Японії зростає потужність *вітрової енергетики*. 1/7 частина території країни розташована в зоні вітру з достатньою швидкістю для встановлення вітрових турбін. Якщо забудувати усі ці території вітровими установками, то вони покриють 20 % річних потреб Японії в енергії.

Сонячну енергію в Японію використовують за двома напрямами: фотогальванічна та сонячна термальна енергетика. Перша з них є візитівкою країни на світовому ринку відновлюваної енергетики. Фотогальванічні елементи дають змогу перетворювати сонячне світло безпосередньо в електричну енергію. В країні концентрується їх понад третину від світових. Сонячні термальні системи застосовують для обігрівання домашніх господарств, лікарень, гарячого водопостачання та виробничих процесів у харчовій та текстильній промисловості, де потрібна гаряча вода. Такі системи часто вмонтовують у дахи будинків.

Геотермальна енергетика в Японії використовується давно для опалення приватних будинків, шкіл, лікарень та інших громадських установ. В країні існує 4 геотермальні поля із 37 світових, а також низка підземних гарячих джерел і вулканів. Однак через високу собівартість ГеоЕС подальші розробки в цьому напрямі просуваються повільно, а фінансування скорочується. Найбільш перспективною в країні вважається мала геотермальна енергетика.

Традиції і технології у сільському господарстві

Сільське господарство забезпечує більш ніж половину потреб населення у продовольстві. Існують підприємства різних форм власності. Традиційно основою японської агросфери є *дрібні фермерські господарства сімейного типу*. Поряд з ними працюють великі підприємства сільськогосподарських корпорацій. Крім того, існує велика сільськогосподарська кооперація, яка є однією з найпотужніших серед високорозвинутих країн.

Нині у спеціалізації японської агросфери сформувалися *три повідні напрями*.

- *Перший* – це *традиційне рисосіяння*, під яким зайнято майже половина ріллі. Новітні технології передбачають впровадження ранньостиглих високоврожайних сортів. «*Рисовий пояс*» склався на північному сході острова Хонсю та узбережжі Японського моря.

- *Другий* – це *овочівництво та садівництво*, що використовують найновітніші досягнення техніки під час створення теплиць, овочевих плантацій та садів. Значну частину виробництва *білокачанної капусти* зосереджено навколо столиці; *яблук, груш, слив* – на півночі й у центрі острова Хонсю; *мандаринів, персиків, хурми, каштанів, чаю, полуниці* – на субтропічному півдні Хонсю.

- *Третій* – це *тваринництво*. Головними постачальниками м'яса є *свинарство та птахівництво*. Новим напрямом стало *молочне скотарство*.

Зберігають значення *декоративне садівництво та квітникарство*. Поступово зменшується роль *традиційного для країни шовківництва*.

З кінця ХХ ст. для Японії характерне *швидке скорочення площ орних земель*. Причинами є *перехід японців від традиційного до західного способу харчування: зменшення споживання рису і збільшення в раціоні пшеничних виробів, м'яса, молочних продуктів*. Так, імпортується близько 85 % пшениці, вся кукурудза, 80 % цукру, близько 20 % жирів, 30 % м'яса. *Іншою причиною є урбанізація*. Японці вживають у їжу *багато морепродуктів*, що їх традиційно називають «рибою», тому для острівної Японії характерне *рибальство*. Окрім риби видобувають *молюсків, крабів, морських їжаків, їстівні водорості*. Набула розвитку *аквакультура – розведення водних організмів у морських лагунах, гірських озерах, на рисових полях*. Для одержання *перлин біля м. Нагоя* розводять молюсків-перлівниць.

6. Зовнішні економічні зв'язки

В Японії розвиваються *всі форми зовнішніх економічних зв'язків*. Основною їх формою залишається *зовнішня торгівля*.

Торговий баланс Японії традиційно має позитивне сальдо. Однак за рівнем відкритості економіки Японія поступається більшості країн Європи, оскільки її експортна квота становить лише 14 % загального обсягу ВВП. У структурі експорту *98 % припадає на промислові товари*. Серед них найбільше значення мають *транспортні засоби, машини, електроніка, хімічні та електрохімічні товари, чавун і сталь, оргтехніка*. Провідне значення в імпорті мають *мінеральна сировина та паливо*. Завозять *електроніку, електротехніку, продукцію сільського господарства, хімічні товари, метали та їх руди*.

На відміну від багатьох розвинутих держав у японській зовнішній торгівлі велике значення мають країни, що розвиваються, як за експортом, так і особливо за імпортом. Японська промислова зовнішня торгівля охоплює всі великі регіони світу. Особливе значення має *Китай*. Японія веде активну торгівлю із США, країнами Перської затоки, Європи. Неухильно зростає частка Австралії. На цю країну нині припадає близько 1/2 всього японського імпорту кам'яного вугілля і залізної руди, значна частина імпорту вовни.

Велике значення має *експорт японського капіталу*, що пов'язано зі зростанням *золотовалютних резервів країни*. В Японії сконцентровано *найбільші банки планети*. Експорт капіталу з Японії проявляється у кількох формах: *позики на пільгових умовах, різноманітні гранти, прямі закордонні інвестиції*. Японія є *лідером у світі за розмірами надання фінансової допомоги* іншим країнам.

7. Міжнародні зв'язки України з Японією

Українсько-японські зв'язки було започатковано в 1992 р. Однак донині двосторонні відносини між країнами розвинуто недостатньо. Основними формами зв'язків залишаються *експорт японського капіталу у формі фінансової допомоги Україні та позики*. Культурно-наукові зв'язки перебувають на рівні *ознайомлювальних виставок*.

Мозковий штурм

Чому відбулося «диво в Японії? Що треба змінити в Україні, щоб відбулося «диво»

ДІЗНАТИСЬ БІЛЬШЕ

1. <https://svschool-my.sharepoint.com>
2. <https://youtu.be/dZ2JQ9kQ5dU>
3. <https://youtu.be/ErIDzaJakLc>

ЗАВДАННЯ

1. *Уважно прочитайте поданий матеріал.*
2. *Запишіть візитну картку Японії*
3. *Опрацювати параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 17.*